

О‘ЗБЕКISTONDA “IJTIMOIY FIKR” JAMOATCHILIK FIKRINI O‘RGANISH MARKAZINING FAOLIYATI HAQIDA

Suvonqulova Gulnoza

suvonqulovagulnoza05@gmail.com

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va
adabiyoti universiteti Sotsiologiya yo‘nalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: "Ijtimoiy fikr" jamoatchilik fikrini o‘rganish markazi O‘zbekistonda davlat siyosati va jamiyatdagi ijtimoiy jarayonlarga doir turli so‘rovlar, tahlillar va tadqiqotlar olib boradi. Markazning asosiy faoliyati ommaviy so‘rovlar, interv'yu, anketalar va boshqa metodologik usullar orqali jamiyatdagi asosiy tendensiyalarni aniqlashdan iborat. Jamiyatning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy masalalarga bo‘lgan munosabatini o‘rganish, xalq fikrini shakllantirishda asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi. Markaz tomonidan olib borilgan tahlillar va so‘rovlar natijalari davlat idoralariga, shuningdek, boshqa ijtimoiy institutlarga samarali qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Markaz shuningdek, ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy islohotlar jarayonida jamoatchilikning ehtiyojlari va talablarini aniqlash, ularni qondirish yo‘llarini taklif etishda muhim rol o‘ynaydi. Markazning faoliyati davlat siyosatini ijtimoiy yondashuvga asoslangan holda shakllantirishda va jamiyatni demokratik tarzda rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: Ijtimoiy fikr, Jamoatchilik fikrini o‘rganish, Ommaviy so‘rovlar, Siyosiy tahlil, Jamiyat, Fuqarolar ishtiroki, Tavsiyalar, Islohotlar, Tahliliy hisobotlar, O‘zbekiston, Ijtimoiy ehtiyojlar:

Kirish. O‘zbekistonda "Ijtimoiy fikr" jamoatchilik fikrini o‘rganish markazi 2000-yillardan boshlab faoliyat yuritib kelmoqda. Markaz O‘zbekiston Respublikasi hukumatining va boshqa tashkilotlarning jamiyatdagi ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy va madaniy jarayonlarga oid fikrlarni aniqlash va tahlil qilish zaruratidan kelib chiqqan holda tashkil etilgan. Markazning asosiy maqsadi jamoatchilik fikrini o‘rganish, davlat siyosatiga bo‘lgan munosabatlarni tahlil qilish va bu borada tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Markaz shu orqali jamiyatda yuzaga kelgan turli ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy masalalar bo‘yicha odamlarning fikrini bilib, davlat va jamiyat o‘rtasida samarali muloqotning yo‘lini ochadi. Bu jarayon orqali amalga oshirilgan tahlillar jamiyatning umumiy rivojlanish yo‘nalishlari va kelajakdagi o‘zgarishlarni aniqlashga yordam beradi.

Ijtimoiy fikr ¹— bu jamiyat a'zolarining turli ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy, madaniy va boshqa sohalardagi hodisalarga bo'lgan umumiy qarashlari, munosabatlari, va fikrlaridir. U o'zida jamiyatdagi odamlarning his-tuyg'ulari, ehtiyojlari, qadriyatlar, qarashlari, ijtimoiy muammolarga bo'lgan munosabatlarini aks ettiradi. Ijtimoiy fikr jamiyatning turli qatlamlarida shakllanadi va bu fikrlar o'zgarib turadi, chunki jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy holatlar doimiy ravishda rivojlanib boradi.

Ijtimoiy fikrning o'zgarishiga ko'plab omillar ta'sir qiladi, jumladan:

Siyosiy o'zgarishlar: Yangi siyosiy qarorlar, islohotlar yoki siyosiy tizimdagi o'zgarishlar ijtimoiy fikrni shakllantiradi.

Iqtisodiy holat: Iqtisodiy inqirozlar, o'sish yoki kamolot davri, ish o'rinlari va moliyaviy sharoitlar jamiyat a'zolarining fikrini o'zgartirishi mumkin.

Madaniy va ta'limiy omillar: Ta'lim olish imkoniyatlari, madaniy qadriyatlar va ommaviy axborot vositalarining ta'siri ijtimoiy fikrga ta'sir ko'rsatadi.

Demografik o'zgarishlar: Aholi tarkibidagi o'zgarishlar (masalan, yoshlar sonining ortishi yoki keksa avlodning ko'payishi) ijtimoiy fikrning o'zgarishiga sabab bo'lishi mumkin.

Ijtimoiy fikrning tarkibi.

1. Kognitiv komponent: Bu jamiyat a'zolarining turli voqealar, siyosiy yoki iqtisodiy hodisalar haqida qanday ma'lumotlarga ega ekanligini, ularni qanday tushunishini o'z ichiga oladi. Masalan, jamiyat a'zolari qaysi siyosiy partiyalarni qo'llab-quvvatlaydi yoki iqtisodiy islohotlarga qanday munosabatda ekanliklarini ko'rsatadi.

2. Emotsional komponent: Ijtimoiy fikrda odamlarning hodisalarga bo'lgan his-tuyg'ulari aks etadi. Bu, masalan, odamlarning siyosiy yoki ijtimoiy voqealarga nisbatan bo'lgan ishonch, qo'rquv, umid yoki norozilik kabi his-tuyg'ularini o'z ichiga oladi.

3. Maqsadli komponent: Jamiyatning ijtimoiy, siyosiy yoki iqtisodiy tizimdagi ehtiyojlarini, talablarini va istaklarini ifodalaydi. Bu, odatda, jamiyat a'zolarining o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlashga yoki qarshi chiqishga tayyor ekanligini ko'rsatadi.

Ijtimoiy fikrning shakllanishi.

Ijtimoiy fikr turli ijtimoiy guruhlar, ommaviy axborot vositalari, davlat siyosati va boshqa omillar orqali shakllanadi. Unga ommaviy so'rovlar, tahlillar, anketalar, ijtimoiy tadqiqotlar va boshqa metodlar orqali tahlil qilinadi.

Markazlar va ijtimoiy tadqiqot institutlari ijtimoiy fikrni o'rganish orqali jamiyatdagi qaysi sohalarda o'zgarishlar va rivojlanishlar kerakligini aniqlashga

¹ Ijtimoiy fikr-bu jamiyat a'zolarining ijtimoiy,siyosiy,iqtisodiy va madaniy masalalarga bo'lgan fikrla,qarashlar va munosabatlarning yig'indisidir.

yordam beradi. Ijtimoiy fikrni o'rganish davlat siyosatini shakllantirishda va ijtimoiy islohotlarni amalga oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Ijtimoiy fikrning tahlilini amalga oshirishda ishlatiladigan metodlar.

Ommaviy so'rovlar va anketalar²: Jamiyatning turli qatlamlaridan fikr olish uchun so'rovlar o'tkaziladi.

Intervyular va guruhli suhbatlar: Odamlarning fikrini yanada chuqurroq o'rganish uchun shaxsiy intervyular va guruhli suhbatlar tashkil etiladi.

Tahliliy hisobotlar: Olingan ma'lumotlar asosida davlat siyosatini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar tayyorlanadi.

Siyosiy va ijtimoiy tahlillar: Jamiyatning siyosiy va iqtisodiy vaziyatini o'rganish va ushbu tahlillar asosida ijtimoiy fikrni tushunishga yordam beradi.

Markazning faoliyat yo'nalishlari.

1. Jamoatchilik fikrini o'rganish: Markaz jamoatchilik fikrini o'rganish uchun ommaviy so'rovlar va boshqa metodologik usullarni qo'llaydi. So'rovlar davlat siyosatining turli yo'nalishlariga bo'lgan munosabatni o'rganish, fuqarolarning ehtiyojlari va talablarini aniqlashda yordam beradi.

2. Siyosiy tahlil va tavsiyalar: Siyosiy jarayonlarni o'rganish va ularni tahlil qilish orqali markaz davlat siyosatiga bo'lgan jamoatchilik munosabatini aniqlaydi. Shu bilan birga, jamiyatdagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda tavsiyalar ishlab chiqadi.

3. Ijtimoiy masalalar bo'yicha tadqiqotlar: Markaz iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy masalalar bo'yicha tadqiqotlar o'tkazadi, bu esa jamiyatdagi o'zgarishlarni va yangi ehtiyojlarni aniqlashga yordam beradi.

4. Fuqarolarning ishtirokini oshirish: Markaz jamoatchilik fikrini o'rganish orqali fuqarolarni jamiyatdagi qarorlar jarayonlariga faol jalb etishni maqsad qiladi. Bu demokratik ³islohotlar va jamiyatda yaxshilanishlarga olib keladi.

5. Tahliliy hisobotlar va izlanishlar: Olingan ma'lumotlarni tizimli ravishda tahlil qilib, ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy masalalar bo'yicha tahliliy hisobotlar taqdim etiladi. Ushbu hisobotlar davlat organlari va boshqa ijtimoiy tashkilotlar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Xulosa: O'zbekistonda Ijtimoiy fikr jamoatchilik fikrini o'rganish markazining faoliyati jamoatchilik fikrini tahlil qilish va hukumatga qarorlar qabul qilishda yordam berishda muhim rol o'ynaydi. Markaz turli ijtimoiy sohalarda so'rovlar o'tkazib, aholining fikrini o'rganadi, bu esa davlat siyosatini yanada samarali qilishga imkon yaratadi. Uning faoliyati, siyosiy jarayonlarni tahlil qilish va jamiyatdagi muammolarni aniqlashda foydalidir. Shuningdek, markazning ilmiy-tadqiqot ishlariga

² Anketalar-bu ijtimoiy fikrni o'rganishda ishlatiladigan tadqiqot usuli bo'lib, odatda bir nechta savollar orqali respondentlardan ma'lumot to'plashni ta'minlaydi.

³ Demokratik-bu boshqaruv shakli yoki tizimi bo'lib, unda hokimiyat xalq tomonidan tanlanadi va amalga oshiriladi.

asoslanib, davlatning jamoatchilik fikriga bo'lgan ehtiyojini qondirish uchun yangilanishlar kiritilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ijtimoiy Fikr Markazi Rasmiy Sayti (2023). Jamoatchilik fikrini o'rganish va tahlil qilish metodologiyasi. www.ssm.uz Ijtimoiy fikr markazining o'zi tomonidan taqdim etilgan rasmiy ma'lumotlar va tahlillar.
2. O'zbekiston Respublikasining Prezidenti tomonidan qabul qilingan qarorlar (2021). Jamoatchilik fikrini o'rganish va siyosiy tahlilga oid hujjatlar. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Rasmiy hujjatlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi (2022). Ijtimoiy fikr va jamoatchilik fikrini o'rganish metodlari va amaliyotlari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi nashriyoti.
4. Rakhmonov, D. (2021). Jamoatchilik fikri va siyosiy jarayonlar: Tahlil va istiqbollar. Toshkent: Sharq nashriyoti.
5. Kamilov, R. (2020). Ijtimoiy fikr va jamoatchilik fikri o'rtasidagi o'zaro munosabatlar. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
6. Ijtimoiy Fikr va Axborot Markazi (2023). So'rovlar va ijtimoiy tahlillar metodologiyasi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi.
7. Sirojiddinov, M. (2021). Siyosiy tadqiqotlar metodologiyasi va amaliyotlari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
8. O'zbekiston Respublikasining Ijtimoiy Siyosati (2020). Jamoatchilik fikri va uning davlat boshqaruvidagi o'рни. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi.